

ANTAL ILDIKÓ

SZUCSÁGRÓL – 2015-BEN

Új munkahelyek jöttek létre, különösen az építkezés vett nagy lendületet. Elkészült a jó minőségű aszfaltos út, az igényeket kielégítő autóbuszjárat is van.

■ Szucság (Suceag) Kolozsvár közelében, attól 10-12 kilométernyire, a Nádas-patak egyik jobb oldali mellékvölgyében fekszik. Aszfaltos útja a Kolozsvár–Zilah E81-es számú országútra merőleges, vasútállomása már nincs, de a rövid távú munkásvonatok megállnak. A falu központjából (az iskola elől) naponta több autóbusz is indul Kolozsvárra.

A *falu nevét* szláv eredetűnek tartja Suciu Coriolan. Dáné Tibor véleménye szerint – melyet személyesen közölt – a Szucság (Szutság, Szucsák) szó a török-bolgár eredetű szu = víz szóból keletkezett a -ság képző segítségével, az uraság, ország, Varság szavainkhoz hasonlóan. (A szu szó ma is használt formája az aszú = száraz. – Szabó T. Attila: 1595 aszú fa.) A névnek ezt az eredetét támaszthatja alá, hogy Kabos Emma 1900-ban „Szucsákban” és határán 200-nál több forrásról ír. „Versényi György 1893-ban 18 kutat, Szabó T. A. 1941-ben 14 kutat és 6 patakot jegyez le.”

A falu vízzel való ellátását ma is az 1960-as években kialakított medencék biztosítják. Ezek 10-15 család összefogásával, közös munkájával, a közelben lévő bővizű források befogásával épültek. Ma már, különösen a száraz évszakokban, nem elégítik ki az egyre növekvő vízszükségletet.

Kelemen Lajos 1943-ban ilyennek látta a falut: „A község zöme hegyek és erdők keblében s kertjei itt-ott fenyőkkel tarkálló gyümölcsfáinak koszorújában egy patakocska völgyében bújt meg. A szélmentes tiszta levegőjű falut, melyet kis nagytással Kolozsvár külvárosának is neveznek, a természet valóságos gyógyhellyé jelölte ki. Erre a cél-

ra néhány kúriája is jól felhasználható volna, ha megfelelő vállalkozás és szervező erő nem hiányozna.”

A falu központjának a templom körüli részt tekintették. Mára a valamikori központi rész félreeső helyé lett, ugyanis a falu lakossága észszerű okok miatt az országút mentén, a vasútra vivő úton terjeszkedik. A magyarság zöme ma is a régen is általuk lakott templom körüli utcákban él.

Szucságot a 2002-es népszámláláskor 1290 lélek lakta, 401 családban. Magyarok, románok és cigányok évszázadok óta. Egymáshoz való viszonyukat a békés egymás mellett élés jellemezte, jellemzi. Mindhárom nemzetiség éli a maga külön életét, tiszteletben tartva egymás szokásait. Különösen fontos az egymás ünnepeire való odafigyelés és tiszteletben tartása. A múlt század hetvenes éveiben, amikor a román lakosság nagy része is tudott magyarul, még jellemző volt, hogy a magyar románul köszöntötte a románajkút, aki magyarul köszönt vissza.

Számuk és arányuk az évszázadok során különbözőképpen alakult. A falut ma is eléggé elkülönülten lakja a három nemzetiség: az Alsözegben többnyire románok, a Medvéstorokban és a Felső utcán magyarok, a Borzásban, Utcaközepén vegyesen, a Túlsó utcán többnyire magyarok élnek. A cigányság a főútról induló két meredek, agyagos utcában, az Alsóberekben és a Cigánysoron lakik.

A lakosság összetételére az első általunk ismert írásos adat az 1750-es összeírás (MOL), amelyben az adófizető családok szerepelnek. Az összeírt 64 családból a nevek alapján 14 román és 6 cigány anyanyelvű, a többi magyar. A földbirtokosok és köznemesek magyarok, de itt nem szerepelnek. 1850-ben a 840 lakos 158 házban lakott; 379 görög katolikus, 50 római katolikus, 403 református, 3 unitárius, 5 izraelita. 1910-ben 1190 lakosa van a falunak. A 20 évesnél fiatalabbak száma 495, ez 41,6%-nak felel meg, a 60 év felettiak száma pedig kevesebb, mint 10%. (Ezzel szemben 2002-ben a húsz év alattiak kb. 20%-át alkotják a lakosságnak.) Leszámítva a háborúk és az azt követő változások időszakát, mindhárom nemzetiség száma lassú növekedést mutatott az 1970-es évekig.

Az első komolyabb változást az 1992-es népszámlálás mutatta: amikor a cigányság magát cigány anyanyelvűnek, de még többnyire reformátusnak vallotta. Ekkor csökkent először látványosan a magyarság létszáma, és lett csaknem azonos a román nemzetiségűekével. Azóta az arány megváltozott, 2002-ben a magyar lakosság száma valamivel 500 fölött volt, a románoké 600 fölött, a cigányoké pedig 160 körül.

A cigányság létszáma látványosan nőtt, és csak rájuk nem jellemző az előregedés. A statisztikai kimutatásokból is kiderül, hogy a szucsági cigányság nagy része magát reformátusnak vallotta, 1952-ben még presbitert is választottak maguk közül. Az utóbbi negyedszázad nagy változást hozott az ő soraikban is. 2015-ben csak a felnőttek közül beszélnek néhányan magyarul, minden gyermek román iskolába jár. Többnyire alkalmi, ház körüli munkából, napszámból éltek, de volt közöttük kovács, kőműves, és már a 19. század végétől gyakran jegyezték a nevük mellé a „zenész” foglalkozást. Sok muzsikus került ki közülük, volt család, amelyikből több generáción át. A legnagyobb hírnévre *Fodor Sándor Netti* tett szert, aki a Muzsikás együttesrel a Metropolitanban is fellépett. Ma nincs cigány muzsikus a faluban.

2015-re tovább csökkent a magyarok létszáma. A temetések száma jóval meghaladja a keresztelésekét. 2007. január 1-jén 433 magyar nemzetiségű személy élt a faluban, ma körülbelül 380, ebből református 365 (két évszázaddal ezelőtt volt ilyen kevés).

A magyar lakosság számának csökkenését két tényező befolyásolta. Az egyik az elköltözötték igen magas száma (többnyire fiatalok és gyermekes családok). A faluból az ötvenes évek után elköltözött kb. 290 személy, eleinte házasság révén vagy munkahely miatt, évente egy-egy. A hetvenes–nyolcvanas években a romló ingázási

feltételek miatt indult meg a tömeges elköltözés Kolozsvárra és Kisbácsba, majd a nyolcvanas-kilencvenes években Magyarország és a nyugati országok felé. A 89-es változások után az új munkalehetőségeket kínáló Olaszország és Spanyolország is vonzza a fiatalokat. A faluból közvetlenül csak néhány család költözött el. Könnyebben indultak el azok, akik már elkerültek a faluból. A második tényező a gyermekvállalási kedv csökkenése. Már nagyon ritka a háromgyermekes család. A lakások (házak) nagy részében három személy lakik. A két tényező együttes hatásaként a falu lakosságának korosztályok szerinti természetes aránya is felborult, a hatvan év felettek száma csaknem duplája a húsz év alattiakénak.

A városra költözés a román lakosság körében is jellemző volt, viszont helyükbe nagyszámú és több gyermeket vállaló „utánpótlás” költözött be a környező hegyekből és a Sebes völgyéből. Többségük az egykori állami gazdaságban kapott munkát, lakást.

2002-ben az 1283 állandó lakosból 325 aktív foglalkoztatott, 33 munkanélküli és 295 nyugdíjas (összesen: 653) mellett 630 eltartott volt (diák, háztartásbeli, segélyezett és 85 egyéb helyzetű).

A rendszerváltás utáni első időben nagyon sokan váltak munkanélkülivé, Ma kevesen vannak, akik segélyből élnek. Akinek nincs munkája, az is dolgozik a saját gazdaságában, vagy a szakmájának megfelelő alkalmi munkát végez, ha van rá igény. Az elmúlt években a foglalkoztatottság sokat javult. Új munkahelyek jöttek létre, különösen az építkezés vett nagy lendületet. Elkészült a jó minőségű aszfaltos út, az igényeket kielégítő autóbusszjárat is van. Igaz, a tervezettnél csaknem 100 évvel később, de kiépült a telefonhálózat, a kábeltelevízió- és internethálózat is. A munkaképes lakosság soraiban alig van munkanélküli. Napszámost már nemigen talál az a néhány gazda, aki a visszakapott földeken próbál gazdálkodni.

Szucság és magyar lakossága nagyon sokban különbözik a szomszédos falvaktól. Ennek megértéséhez röviden felvillantunk történelméből néhány fejezetet, melyek hatással voltak a falu életére, gazdálkodására, szokásaira, mentalitására.

Szucság református falu

■ Lakossága valószínűleg Kalotaszeg reformációjával egy időben, 1541–42-ben tért át a protestáns hitre. Kisbács lakossága katolikus maradt, mert a kolozsmonostori (bencés majd jezsuita) apátsági uradalomhoz tartozott.

Anyaegyház csak 1745-ben lett újra (Várad elését, az 1660-at követő időszakban népessége és egyháza is nagyrészt elpusztult), „mikor is a papi fizetést megjobbították a Kemény és Fileki családok az eklézsiát formáló 25 gazdával együtt. A gazdák kötelezettséget vállaltak, hogy adnak minden ágytól 2 véka búzát, egy szekér fát és 3 máriást.” Az egyház patrónusa másfél évszázadon át a Fileki család volt, 1740-ben papi házat építtetett, úrasztali edényeket szerzett, földeket adományozott az egyháznak, renováltatta az omladozó templomot, tornyot építtetett a templomhoz, harangot öntetett. Az 1621-ből származó kis harangot a nagy háborúban (1914) elrekvirálták. A templom padjait Bóka János kolozsvári asztalosmester 1775-ből származó, megviselt, de szép, virágdíszei színezik, a mennyezet, karzat és az ajtó díszítése Umling Lőrinc munkája. Orgonája 1843-ban készült. A templomi ülésrendre, temetkezési helyre vonatkozó szabályok a mai napig megmaradtak, így mindenki tudja, melyik padosorban van a helye, és ma is oda ül.

A falu egyházhoz való viszonya felemás, és ez nem új keletű. 1910-ben írja Kabos Emma: „A népnek egyik főhibája, hogy vallástalan, a templomot nem járja s csak látványosságok alkalmával – esketés, temetés – tölti meg. Ebből kifolyólag káromkodó, különösen a nők rendkívül nyelvesek, veszekednek egymás közt, miért nem ritkán

járásbíróság elé is kerülnek. A férfiak verekedők, ritka ünnep telik úgy el, hogy a korcsmában verekedés ne forduljon elő, olyankor aztán a kórházba is kerül közülük.” Viszont „Egyháznak adakozó, a falu tartja a maga szegényeit”. Az egyház fenntartása és gyarapítása érdekében többször is nagy áldozatot vállalt a közösség. 1921-ben eladóvá vált a mai parókia épülete, és megvásárlása érdekében, a háború utáni nagy szegénységben óriási terheket vállalt magára minden egyháztag. 1946-ban egy orkán letépte a templom tetejét, az egyházközség tagjai az 1 600 000 lejt úgy teremtettk elő, hogy önmagukra rótták ki, mégpedig vagyon után. Ma is szívesen adakoznak az egyháznak; igaz, már több mint 60 éve szokássá vált (az eredményesebb gyűjtés érdekében), hogy az adakozók nevét felolvassák. Bár 1989 után megelégnkült az egyházi élet, sokan ma is csak nagy ünnepekkor járnak templomba.

A templom és környezete szépen rendben van. A harangozás villamosítását is adakozásból oldották meg. Temetéskor mindenki adakozik az elhunyt családjának megsegítésére. A régi kultúrotthon helyén felépült egy gyülekezeti terem, melyben van színpad és konyha is, s így nemcsak gyülekezeti és családi összejövetelek megrendezésére alkalmas, hanem előadások megtartására is. Az építés költségeit pályázati pénzből, a gyülekezeti tagok adományaiból és főleg egy holland gyülekezet (Lunteren) támogatásából fedezték.

Kelemen Lajos 1943-ban írta a szucsági templomról: „Középkori eredetű (XIII. sz.), de átalakított református temploma festői dombtetőt koronáz. Ma ez az épület Kolozsvár környékének legfestőibb fekvésű temploma. Festői kilátás nyílik a falu egykor gyönyörű – az utóbbi idő rablógazdaságával erősen megtépázott – erdőire.”

A román lakosság ortodox hitű volt, és ortodox lehetett az 1710-ben épült fatemplom is. Az összeírásokból úgy tűnik, hogy a 18. században nem állandósult a görög katolikus vallás a szucsági román lakosság körében. Az első összeíráskor, 1733-ban unitus (görög katolikus) a pap, a templom és a hívek, 1762-ben viszont egy unitus család van a faluban, a templom, a pap és 61 család ortodox. Görög katolikus anyaegyház 1856-ban létesült, amikor a hívek saját költségükön és a falubeliek adományaiból megteremtették az engedélyezéshez szükséges feltételeket. Az új templom az első világháború alatt épült, és annak ellenére, hogy a háború kitörésével a férfi munkaerő hiányzott, az idősek, asszonyok és gyermekek segítségével, a lelkes fiatal pap kitartásának köszönhetően 1916 tavaszára sikerült befejezni. Görög katolikusnak épült, de már az ortodox templomok stílusában. Végül is 1856-ra a görög katolikusok száma 88 családra szaporodott. A hívek saját költségükön és a falubeliek adományaiból megteremtették a feltételeket, és ez évben folyamodtak kérelemmel a balázsfalvi püspökséghez, hogy engedélyezze görög katolikus anyaegyház létesítését.

Nagy kár, hogy a régi szép kis fatemplom nem maradt meg, mert mára a 300 éves épület nagy értéke lenne a falunak, akár idegenforgalmi látványosság is. (Fényképét a Magyar Néprajzi Múzeumban fedezték fel.)

A falu közösségének, öntudatának, lelkiségének másik alakítója és megtartó ereje a templom mellett az iskola. Szucságón az első letelepedett református tanító Apáczai Cserei Márton volt 1777-től. Őt a fia, Apácai Cserei Sándor követte a szucsági rektórián. 1866-ban épült a „kor kívánalmainak megfelelő tanítói lak és vele egy fedél alatt tágas iskolaház 4 ablakkal”. A gyermekek nemigen jártak iskolába, hol mert szegények voltak, hol a „classzis” nem volt jó, máskor a „makacs vagy nemtelen és engedetlen szülék miatt”, de ez akkoriban nem volt kirívó eset.

Az állami iskola 1882. december 13-án indult, külön leány- és fiúosztályokkal. 1898-ban kisdédóvóval bővült. Az iskola gondnoksági elnöke Berde Áron, első tanítónője a szucsági Fileki leszámazott, Kabos Emma volt. A hit- és erkölctan, anyanyelv, valamint mennyiségtan (számтан, mértan) mellett művészeti tárgyakat is ok-

tattak (ének, rajz, testgyakorlás). Az anyanyelvoktatás keretében beszéd- és értelemgyakorlat, írás és olvasás, nyelv- és „irálytan” tantárgyak szerepeltek.

A lelkes, tanító, jegyző, a földbirtokosok és módosabb gazdák gyermekei a kolozsvári vagy nagyenyedi Református Kollégiumban tanultak már a 18. században is. Igaz, hogy az 1930-as évek második felében csak román nyelvű oktatás folyt, viszont a négy év „magyar világ” alatt csak magyar. 1946-ban az analfabetizmus felszámolására indult akció során kiderült, hogy a falu lakosságának elég jelentős része nehezen vagy egyáltalán nem tudott írni, olvasni.

Az iskola életében a tanítás és tanulás színvonalában 1946-ban állt be komoly változás, amikor Kiss Ernő igazgatásával a felső tagozaton szaktanárok kezdtek tanítani. Az alsó tagozaton ezután is két-két tanító tanított összevont osztályokat. Ekkortól kezdve egyre többen érettségiztek és végeztek egyetemet. Ebben az időszakban volt az iskolának könyvtára, kórusa, táncsoportja, kézilabdacsapata. A felnőtteknek fúvós zenekara, futballcsapata.

A magyar felső tagozat 1946–1988 között működött. Fenntartása (osztályonként minimum 15 gyermek) örökös gondot jelentett, ezért a tanárok évente „meggyőző” útra indultak a környező falvakba tanulókat verbuválni, néha még a szegényebb gyermekek bentlakási költségébe is bepótoltak.

Az iskolában több olyan jeles ember is tanított hosszabb-rövidebb ideig (a szucsági tanulók szerencséjére), akik politikai okok miatt (pl. rossz származás, politikai elítélt volt) nem taníthattak a kolozsvári gimnáziumokban vagy az egyetemen, ezért az akkori szucsági diákok helyzetét akár szerencsésnek is mondhatjuk. Itt tanítottak: Béli Miklós (gróf) ornitológus, természettudományi szakíró, több ornitológiai szakkönyv és kézikönyv szerzője, a szucsági tanítványaival évtizedeken keresztül természettudományos munkát végzett, 15 expedíciót szervezett a Kárpátokba; Dáné Tibor író, fordító, szerkesztő; Fejér Miklós irodalmár, több tankönyv, módszertani cikk szerzője; Kiss Ernő iskolaigazgató, szobrász, festőművész – és még több nagy tudású tanár.

Míg a 35-40 évvel ezelőtt érettségizettek mind továbbtanultak, legtöbbször értelmiségivé is vált, ma a sok érettségizett közül csak kevesen végeznek egyetemet, még kevesebben válnak értelmiségivé.

A szucsági magyar iskolás gyermekek (számuk 35-40) már évek óta Kolozsváron tanulnak, két éve megszűnt a magyar tannyelvű óvoda is.

Mezőgazdaság, életmód

■ A falu lakosságának fő megélhetése évszázadokon keresztül a *mezőgazdaság* volt. 1910-ben a lakosok 85%-a még mindig a mezőgazdaságból élt. Ekkor 4 birtkosnak van 100 hold, egynek pedig ennél nagyobb területe. 1922-ben a Szigethy-birtok háromnegyedét, a Berde Bélának felét elvette a román állam.

A szocializmus, az élet más területei mellett, itt hozta a legnagyobb változást. Az ötvenes években a módosabb gazdákat kuláklisra tették, kiközösítették, gúnyolták őket. Óriási, teljesíthetetlen beszolgáltatásokkal sújtották az egyházat is. Több személyt börtönbe zártak. A Szigethy (Dunca)-birtok államosításával 1948-ban megalakult az állami gazdaság.

1961–62-ben az egész falut bekényszerítették a kollektív gazdaságba. A „meggyőzés” módszere igen változatos volt. A városból jött aktivisták a pedagógusokat küldték a parasztok nyakára nappal és este, néha még a földekre is. Az „önkéntes belépésre” sok példát lehet felhozni. 1961-ben a kolozsvári líceumban tanuló diákok két nappal az érettségi vizsga előtt hazaküldték a szüleikhez azzal, hogy ha nem hozza a „papírt”, miszerint a szülők beléptek a téeszbe, nem mehet érettségi vizsgára. A ko-

lozsvári gyárakban dolgozó fiúkat, férfiakat „győzték meg” állásuk megtartása fejében, és így lett a feleség „önként” télesztag. Mások, hogy állami állásukat megtarthatásuk, lemondtak a földjükéről. Az egyház is beadta földjeit a szövetkezetbe. Végül egy gazda kivételével mindenkit „meggyőzték”, földjüket, állataikat, eszközeiket bevitték a közösbe. A kalotaszegi falvak közül talán innen indult el a legtöbb valamikori büszke gazda, hogy a kolozsvári gyárakban és építkezéseken betanított munkássá váljon.

A kereskedés mint a megélhetés kiegészítője mindig jellemző volt a falura. Kereskedtek kővel, szilvalekvárral, rongyszőnyeggel. Gyalog hordták a legelőn hajnalban fejt tejet a városba, a „helyekre”. Híres-hírhedtek voltak a marhakereskedők. Az 1970-es évektől pedig a KGST-országokat járták, hozva-víve az aktuális hiánycikkeket. Sok nő (nem elsősorban a szegények) bejárt a kolozsvári módosabb családokhoz mosni, takarítani, háztartást vezetni, és ezzel összeköttetéseket, munkahelyeket szereztek családtagjaiknak. Keresettek, megbecsültek voltak. Egyszóval élelmeseek.

1989 után a mezőgazdasági terület (szántó, kaszáló, erdő, gyümölcsös stb.) visszakerült az eredeti tulajdonosokhoz. A munkaképesek művelik földjeiket, de egyre több idős gazda nem tudja megművelni. Nagyon sokan eladták földjeiket (egy részét a mérai gazdálkodóknak, a többi idegeneknek). Állatot még sokan tartanak, főleg sertést, saját használatra, ritkábban eladásra, szarvasmarhát egyre kevesebben. Ma egyetlen magyar gazda gazdálkodik viszonylag korszerű eszközökkel a visszakapott földjein, de ő is hagyományos növénytermesztést folytat. A földek nagy részét bérlő műveli, egy gazda pedig főleg juhtenyésztéssel foglalkozik.

A lakosság nagy része 1910-ben is a mezőgazdaságból él, de ekkor a faluban 22 „vállalkozó” van, ebből hárman segédekkel dolgoznak (kovács, lakatos, asztalos, szabó, cipész, csizmadia, molnár, kőműves, ács, vendéglős). De iparral (kézművességgel) mellékesen is foglalkozik még 11 férfi és egy nő.

A nagy háború előestéjén szép remények előtt állt a falu. 1914-ben a faluban volt fogyasztási szövetkezet, tejszövetkezet, gazdakör. Berde Béla írta száz évvel ezelőtt: „Ezeken kívül még van a községnek állami iskolája, óvodája, bankja, üzletei, postája, vasútállomása, ahol a vonat 11-szer áll meg, most készül a *telefonja*, és nemcsak szépszámú intelligens elem lakója, hanem kies fekvése és jó levegője miatt nagy a nyaralóközönsége is.” Az 1920-as évektől minden megváltozott. Gazdasági fejlődése megtört, lakosságának létszáma csökkent.

A hatvanas-hetvenes években kezdődött egy enyhe fellendülés. Ekkor építettek sok nagy (ma kihasználatlan) házat. Ezeket később korszerűsítették is. Az utóbbi időben már észrevehető az új rétegződés, egyes családok meggazdagodása. A jómódot a faluban a modern, szép, elektronikai cikkekkel felszerelt ház, drága, jó minőségű öltözködés, az új, nagy kocsis és a pénz jelenti. Ezt a változást van, aki irigyli, de ha teljesítményen alapul, akkor elismerik, viszont nem ítélik el azt sem, ha valaki úgymond talpraesett, „jól forgolódik”, és ezáltal kerül jobb módba. A több pénzt ma is a minél nagyobb és divatosabb ház építésére fordítják, többnyire gyermekeik számára. Autó a családok többségében van.

Legtöbben Kolozsváron dolgoznak alkalmazottként, néhány munkahelyet biztosít a falu országút melletti részén lévő autószerelő, autóbádogos és festőműhely, a tejhűtőjavító-műhely, a két építési vállalkozó (a többiek visszaadták a vállalkozói engedélyt), egy mezőgazdasági gépeket forgalmazó, olasz tulajdonú üzletlánc raktára és üzlete, a határban lévő állattenyésztőfarm és az öt („bár”-ral kiegészült) élelmiszerbolt (tulajdonosaik románok). Ősszel, télen működik a pálinkafőzde. Van nyugdíjas asztalos, szobafestő, autó-, víz-, villanszerelő, szabó, varrónő, kőműves is.

A falu szomszédjaitól való különbözősége a korabeli birtokviszonyok szerinti társadalmi rétegződésből fakad, ami aztán kihatott az egyéb szokásokra is. Szucságot

kisnemesi faluként határozta meg már az 1713-as összeíráskor is, de 1938-ig mindig laktak a faluban földbirtokosok, cselédjeik és jobbágyok (később parasztok). A szomszédos falvak jobbágy lakossága egyetemleges községként adót fizetett, bár ott is volt néhány nemesi kúria. A (kis)nemesi öntudat határozta meg viseletüket, viselkedésüket, házasodási, sőt névadási szokásaikat is. Kabos Emma szerint: „A magyarok túlnyomó részét az úgynevezett hétszilvafás nemesség alkotja, alig van 8-10 jobbágy (paraszt) család. Ez a két néposztály – bár tökéletesen egy műveltségi szinten áll – feltűnően különbözik egymástól szokásaikban, életmódjukban és viseletükben, összeházasodás pedig nagyon ritkán fordul elé közöttük. A nemesek még ma is büszkék reá, hogy 1848 előtt nem fizettek adót, és nem dolgoztak robotot.” Már 1834-ben a végzős kollégista Kabos Ferenc naplójában megjegyzi: „ha valaki intené őket a ti-vornyázás elhagyására, insurgensi (nemesi felkelő) kopott csákóját félrevágva (utoljára 1811-ben használták), üres zsebbel és korgó gyomorral a korcsomába menne, mert ő szabad nemes ember, neki nem parancsol senki.” A több napig tartó lakodalomra többévi keresetük ment rá a szegényebbeknek, a módosabbak földet is adtak el ilyenkor.

Társadalmi státusukhoz különösen a (kis)nemesek ragaszkodtak, ugyanis vagyónuk már sokuknak kisebb volt, mint sok jobbágyszármazású, szorgalmas parasztnak. Ezt hangsúlyozta a viseletük is. „A nemesek öltözete magyar nadrág, a fiataloknál viola szín vagy vadgalamb színű posztóból, az öregeknél szürke vagy fekete posztóból, ugyanolyan mellény és pitykés ujjas, melyet most egy sajtáságos szabású kabáttal kezdtek helyettesíteni (régi szép magyar viseletük nagy kárára), magyar csizma, pörge kalap, melyet télen fehér vagy fekete daróc posztóból készült, cifrán kivarrott szűr egészít ki. Itt-ott még látni lehet a régi időkből itt maradt s a köznemeseket jellemző kurta bundát. A szucsáki nemes nőknek nincs viseletük. Ellenben a paraszt nők régi magyaros öltözetben járnak, amely áll bő karton szoknyából, bársonyba szegett sűrűn pitykézett mellénykéből (pruszlik), fehér hügyos ujjú ingvállból, színes vagy fehér kötényből és fekete kordovány csizmából. Az asszonyok fejükön kartonkendőt hordanak, a lányok hajukat két fonatban leeresztve, végében szalagcsokorral viselik. A férfiak viselete hasonló a nemesekéhez, csak annyiban különbözik, hogy a nadrág kelméje szürke vagy fehér darócposztó, mit ők harisnyának neveznek.”

„A román viselet: a férfiak fehér darócposztó nadrágot, juhbőr mellényt (tyep-tár) és fehér darócposztó ujjast (condra vagy suman) viselnek. A mellény kivarrva színes selyemmel, az ujjas pedig sárga, zöld, piros, és kék posztósávokkal fölékítve, mi rendkívül drágává teszi (25-30 korona), fején báránybőr kucsmát vagy erősen felhajtott karimájú kalapot hord. A nők nagyon fényűzők, ünnepnapokon szörkelme-szoknyát, selyem előkötőt és mellényt hordanak. A lányok hajukat egy copfba fonják, bele sok szalagot erősítenek és hátukon leeresztve viselik, ezenkívül fejükre fehér gyöngyből pártát (bertyica) tesznek. A férjes nők sajátos kontyot fonnak (korkomány) és fejüket nagy gyapjú- vagy selyemkendővel kötik be. A nők piros, a férfiak fekete csizmát hordanak, mentől vagyonosabb, annál nagyobb a csizma.” (Kabos Emma)

A magyarok öltözete hamar elpolgáriasodott. Az 1960-as években a magyar lányok még két, a románok egy copfba fonták a hajukat. A férfiak csizmanadrágját is az 1960-as évektől kezdve lassan felváltotta a „pantalló”.

Egy másik jellegzetessége a falunak a szucsági tánc. A szucságiak mindig szerettek és tudtak mulatni, táncolni és énekelni, vendéget fogadni és vendégeskedni. Vassas Samu különösen hangsúlyozza a vendéglátás jelentőségét Szucságon. A szucsági asszonyok híres szakácsnék, nagyszerűen, változatosan főznek, nagyon sokféle tésztát sütnek.

Az éneklés a mindennapok gyakorlata volt. Nemcsak ünnepnapokon, munka közben is énekeltek, közösen, otthon, a kertben vagy mezőn, hazafelé jövet messziről lehetett tudni, ki hajta a szekeret. A kocsmában rendszeres volt az éneklés. Többször működött kórus is a faluban, egyházi és iskolai. Sok jó hangú férfi és nő van (főleg az idősebbek között), akik rengeteg népdalt és nótát tudnak. Ünnepekkor a templomban ma is gyönyörűen szól a zsolttár. Erről 1943-ban Asztalos István így ír: „Sehol annyi névnap mulatság, szenvedélyes kártyacsata, tánc, nótázás nem veri fel a falu csendjét, mint éppen Szucságon.”

Könnyen lehetett „táncot” rendezni, ugyanis a múlt század közepéig a kalotaszegi cigány muzsikások egyik központja itt volt. De volt „paraszt” muzsikás is, Lázár Zsigimond, akitől Kallós Zoltán, Faragó József néprajztudósok is gyűjtöttek. Muzsikáját hallotta Molnár István is, a magyar táncok tudós szakértője, aki álmélkodva nézte a gazdag figuráját, erőtől duzzadó csürdőngölőt, legényest. A szucsági táncot még elég sokan tudják járni. Filmezte Martin György is. Ma a táncházakban tanítják, együttesek adják elő színpadon.

Rengeteg táncalkalom volt, nemcsak a nagy ünnepek és több napig tartó lakodalmak alkalmával, hanem vasárnap délutánonként, sőt egy-egy nagyobb kaláka után is. A gyermekeknek „kicsik táncát” szerveztek egy-egy csürben. Volt juhmérés utáni és húshagyókeddi bál. A múlt század első felében a táncmultságokat külön tartották, nemesek, parasztok, románok, cigányok, bár különös konfliktus nem volt közöttük.

A lelkész feljegyzése szerint: istentiszteletet vasárnap délután csak kéthetenként tarthattak a tánc miatt. Még arra is volt példa, hogy az istentiszteletet, esketést a templom előtti hangos éneklés, csujogtatás miatt félbe kellett szakítani.

Ma a novemberben tartott szüreti bál az egyetlen megmaradt táncalkalom. Vőfélyes, falusi módra rendezett lakodalom nagyon ritka, „hérészbe” akkor sem mennek. Egyre nagyobb erőfeszítés árán, de él még a legények karácsonyi kántálási szokása (ami szintén különbözik a szomszédokétól).

A Kalotaszegen egyedi és csak erre a falura volt jellemző a házassági szokásuk. Mivel a falu nemzetiségileg, vallásilag és társadalmilag rétegzett volt, és kevés lakossal bírt, a rokonok közötti házasságok elkerülése végett viszonylag nagy volt a lokálisan exogám (csoporton kívüli) házasságok száma, de nem a 3-5 km-re lévő nem nemes falvakból (Bács magyarsága katolikus volt, a szomszédos református magyar falvak pedig jobbágyfalvak voltak), hanem a 30-50 km-re lévő, hasonlóan nemesi öntudatú falvakból házasodtak. 124 év alatt (1782–1906) 464 református házasságból a szomszédos református magyar falvakból 1-1 fiatal házasodott. A különböző társadalmi csoportok – a kisnemesség, parasztok (jobbágyok) – kifelé tájékozódtak, más hasonló közösségekkel tartottak fenn kapcsolatot. Falunk esetében, idővel mindkét közösség rokoni kapcsolatai azonos irányúak lettek (Gyalu és Bodonkút). A házasság (az endogám és exogám is) azonos társadalmi kategórián belül történt, szucsági mondás szerint „suba a subával, guba a gubával”.

A 20. század közepéig mindhárom nemzetiség előnyben részesítette az etnikailag homogén családot és falurészt. Eleinte még a különböző anyanyelvű cigányok is a falu más-más részén laktak. Bár a cigányok folyamatosan jelen vannak a faluban, és ebben az időben többségük református, egyetlen magyar–cigány házasságot sem jegyeztek be. Mindegyik, cigányok által kötött házasság etnikailag azonos. Román–magyar házasság sem kötött. Talán e szigorú „rend” miatt gyakori volt a lányszóktetés. Az esetek többségében a szülők előbb-utóbb megbékéltek, a fiatalok eklézsiát követtek, és a falu elfogadta, de akadt kitagadás is.

Az 1956 után következő időszak és különösen az 1989-es fordulat utáni évek mind a felekezeti, mind az etnikai exogámia tekintetében nagy változásokat hoztak. A gát (hagyomány-, értékrend-, nyelvbeli különbség), mely évszázadokon keresztül

megakadályozta, fékezte a különböző etnikumúak házasodását, mára a sokirányú civilizációs változás hatására leomlott. 1956 és 1989 között a 207 házasságból hatot kötöttek ortodox hitűvel (4 nő és 2 férfi), a következő 20 évben pedig 35-40-ről tudnak. Az első időszakbeli vegyes házasságok általában a reformátusoknál kötettek, sokuk gyermeke jól beszél magyarul.

Karizmatikus személyek

■ Egy falu életére, gondolkodására nagy hatással lehet egy-egy karizmatikus személy, leginkább tanító, lelkész, aki közvetlen, napi érintkezésben áll az emberekkel. Erre több példa is volt a környéken, pl. Magyarbikalt a múlt század elején egy tanító szoktatta rá a gyümölcsstermesztésre, oltásra, ma is értenek hozzá. Szucságnak valahogy nem volt szerencséje ebben. A kezdeti időkben a kántortanítóról gyakran feljegyezték, hogy híresen szép hangja van, de ezt a kocsmában is gyakran hallották. A lelkészek, különösen ha a faluból nősültek, gazdálkodóvá váltak, a tudós lelkészek pedig kívül maradtak. Környékbeli mondás szerint Szucságban nehéz lelkésznek lenni, mert ott a nép parancsol a papnak.

A faluban, a mindenkori lelkészen és tanítón kívül, mindig laktak tanult emberek. A 17–19. században a régi földbirtokosok Filekiek, Kabosok, Szarvadiak. Többnyire megyei hivatalnokok, katonák voltak. Könyvtáruk volt, latinul, németül beszéltek, később franciául is, előfizetői voltak a korabeli lapoknak. Még verset, drámát is írtak, amit elő is adtak Szucságon, de csak saját körükben. Közülük Fileki Sándor országgyűlési jegyző, unokája Kabós Dániel rövid ideig a bécsi kancellárián még gubernátorhelyettes is volt. Felesége, Kemény Katalin szintén művelt családból származott. E családokból sok honvéd került ki. Ide kívánczik Versényi György neve is, anyja Fileki-utód, apja pedig Wesselényi Miklós egyik törvénytelen, de elismert gyermeke. Versényi György tanárt, költőt az első etnográfusok között tartja számon a tudomány. (Szucság helyneveit, babonáit, balladáit elsőként ő gyűjtötte össze. (Kolozsváron a Biazini-házra ő tette a Petőfi emléktáblát.)

A 19. század második harmadában Kelemen Benjamin, Wesselényi Miklós gazdatisztje, barátja, gyermekeinek gyámja (a törvénytelen, de elismert gyermekeié is) vásárolta fel a sok elszegényedett örököstől az elavult, szétaprózódott Fileki-birtokot. Erdélyben elsőként szabadította fel jobbágyait, még 1833-ban; tőkés módon, hatékonyan gazdálkodott, új növényeket honosított meg gazdaságában (cukorrépa), gépet szerkesztett. Felesége, Bod Katalin a híres Bod Péter unokája. Berde Áron a kolozsvári egyetem első rektora (Szarvadi Karolinát vette feleségül). Híres gyümölcsöst hozott létre, miután kitanulta a pomológiaiát. Ők már nem származásuk, hanem iskolázottságuk, tudásuk révén váltak vagyonossá, szucsági birtokossá. Kelemen és Berde nemcsak saját birtokukon szerveztek Erdély-szerte híres mintagazdaságot (Szucságon ők vitték végbe a tagosítást is), hanem sokat tettek az erdélyi gazdatársadalom felvilágosításáért, szervezéséért. Kelemen alapító tagja és szervezője az EGENEK, Berde pedig ismeretterjesztő cikket írt az általa is szerkesztett természettudományos és gazdasági folyóiratokban. A *Mit tegyen az erdélyi gazda, hogy jólétre jusson?* című ismeretterjesztő munkája egy új mezőgazdasági rendszer kialakításának kézikönyve. Érvelő-magyarázó előadásmódja a kevésbé iskolázottak számára is hozzáférhetővé tette a művet. *Légtüneteménytan* című műve alapján az első meteorológusunknak tartják.

A falu gazdálkodására, gondolkodására nem sokat hathatott két szakszerűen gazdálkodó birtokos. Valószínűleg társadalmi helyzetük miatt még igen távol álltak a falusiaktól ahhoz, hogy módszereiket átvegyék, tanuljanak tőlük. (Legalábbis erre vonatkozó adatunk, emlékünk nincs. Igaz, a két jeles ember emlékirói sem említik a

másikat, pedig Jakab Elek, a kor történésze sokat tartózkodott és írt Szucságon Kelemenéknél. A nevük sem maradt fenn a köztudatban.

Igaz, hogy a földek minősége gyenge volt, és ma is az, azonban gyümölcsstermesztésre alkalmas lehetett. Erre utalnak a Hunyadiak korából máig fennmaradt határnevek. Ilyen például: Szőlőhegy 1453, Szilvás 1454, Eperjes, Körtvélykút, Ótoványos. Berde gyümölcsöse után száz évvel az állami gazdaság is nagy területeket telepített be gyümölcsfával, a falu lakossága sem régen, sem ma nem foglalkozik gyümölcsstermesztéssel. A szilvafa a leggyakoribb gyümölcsfa.

Híres volt a szucsági szilvalekvár. „A szilvaíz-főzést oly nagyban űzik, hogy nemcsak saját szilvatermésüket használják fel e célra, hanem távoli vidékekről szállítják ide a szilvát, s évenként több ezer kilogramm szilvaízet árusítanak el a kolozsvári, nagyváradai piacokon, sőt némelyek még Budapestre is eljutnak.” (Kabos Emma) A falu csúfneve ma is „szilvaízesek”.

A 20. században 1910 és 1962 között két tudós lelkész szolgált a faluban. Benedek Márton, ki nagy műveltségű ember, Kós Károlynak jó barátja, Erdély-szerte ismert szónok, a falunak nemcsak lelkipásztora, hanem orvosa is volt. Szolgálatát alatt két világháború viharzott el az eklézsia felett. 1946-ban Péntek Árpád követte a szószéken. A nagy tudású lelkész (már fiatalon hét nyelven beszélt) a kor kényszerítő körülményeihez alkalmazkodva a szó szoros értelmében is élte a „szántó-vető” ember életét: tehenével szántott a szucsági határban, a tehenet közigazdász felesége hajtotta. 1982 és 1990 között a kolozsvári Református Teológia rektora volt.

A Szucságon töltött évei alatt történt meg az egyháznak és lelkipásztorának teljes kiszorítása a falu hivatalos életéből. Bár a faluban még több nagy tudású tanár dolgozott (akiket politikai okok miatt helyeztek falura), mégis évekig teljes elszigeteltségben éltek, ui. a falu értelmiségének nem volt tanácsos vele kapcsolatot tartani, és akkoriban mindenki félt. Volt, amikor a szocialista társadalom ellenségeként kezelték, feljelentésekkel zaklatva, máskor megalázó feladatokkal látták el. Bár békeidő volt, ez az időszak sem volt könnyű. Szellemi társa az akkor éppen kegyvesztett, Párizsban tanult, nagy műveltségű és magyarul is jól beszélő, szavaló Romul Ladea szobrászművész volt, akivel éjszakába nyúló, hosszú beszélgetéseket folytattak a művészetekről, filozófiáról. (Ladea és felesége, a festőművész Lucia Piso 1946-ban vette meg a festői környezetű Kendeffy-villát.)

Mindkét lelkész (és csak ők a sok lelkész közül) lelkiismeretes krónikása volt a falu olykor boldog, többször megrázó történelmi és társadalmi eseményeinek.

Bár szucsági részvevőről csak egyről tudunk, azért érdemes megemlíteni az erdélyi értelmiség egyik legjelentősebb összejövételét. Ez (1946. július 31. és augusztus 4. között.) a Diakonissza Intézet nyaralójában tartott FIKE- (Főiskolások Ifjúsági Keresztény Egyesülete) konferencia volt. Mint később bebizonyosodott – rendkívül nagy jelentőségű, több évtizedre kiterjedő hatású eseménye volt az erdélyi magyar művelődési életnek. Azok a kérdések, amelyek az 1943-as szárszói konferencián fogalmazódtak meg, Szucságon reményteljes, távlati célra mutató, konstruktív erkölcsi feleletet kaptak. Az előadók is úgy hívták meg, hogy minden világnézet szószólót kapjon. A konferencián előadott a református teológia kiváló hat professzora (Gönczy Lajos, Imre Lajos, Maksay Albert, Nagy András, Nagy Géza, Tavaszy Sándor), Benedek Marcell irodalomtörténész, Buza László nemzetközi jogász, László Gyula régész, Szabédi László költő, Szász Pál közigazdász, László Dezső és Sárközy Endre lelkészek, és nagyon sok értékes hozzászólás hangzott el. Néhányan a hozzászólók közül: Asztalos Sándor jogász, Csík Lajos biológus, Dezső Loránd csillagász, Fényes Imre fizikus, Gellért Sándor költő, Gyűjtő Sándor, Imreh István, Markos András közigazdászok, Ferenczi Júlia, Fuhrmann Károly, Gy. Szabó Béla, Incze János kép-

zöművészek, Nagy Miklós és Szövérdy Ferenc mezőgazdászok, Juhász István történész, Grépály András, Kállay Ernő, Szabó Péter orvosok, Ferencz János, Morvay Pál, Nagy Géza, Sárközy Endre, Sipos Géza tanárok, Nagy Miklós mezőgazda, Páll Árpád baloldali gondolkodású diák, Újvári Ferenc szucsági joghallgató, Dobai István és mások. Külön kiemelendő „a legszeretetre méltóbb FIKE-„szénior”, Tonk Emil orvos hozzászólása.

Gálffy Zoltán javasolta Tamási Áron hazahívását; a levél meg is íródott és aláíratott.

Talán ha a szucsági konferencia után a FIKE nem fordult volna olyan határozottan az erkölcsi megalkuvás ellen, a kommunisták és a kollaboránsaik sem kezelték volna olyan ellenségesen sem a mozgalmat, sem az abban részt vevő személyeket.

A fenti felsorolásból kiderül, hogy milyen sok, Erdély-szerte ismert, jelentős értelmiségi élt, dolgozott (fordult meg alkalmilag) a faluban. Hogy az itt élt értelmiségiek mennyire hatottak a népre, nehéz kimutatni. Ettől függetlenül is megállapítható, hogy a szucságiak nyitottak, befogadóak voltak, ma is azok, és tájékozottabbak, mint a zártabb kalotaszegi falvak lakói. Magyarázható ez a távolabbi falvakkal tartott és ápolt rokon kapcsolatokkal és azzal, hogy a kereskedéssel világot láttak. Mindig könnyen alkalmazkodtak az új helyzetekhez, felismerték a könnyebb pénzkereseti lehetőséget, követték, követik a divatot.

Mint annyi más területen, az ötvenes évektől itt is változott a helyzet. Több mint harminc évig csak a mindenkori lelkész és felesége, az iskolaigazgató, két tanítónő és az óvónő élt a faluban. A nagy tudású tanárok, míg létezett az iskola, mindanyian ingáltak. Az ifjúsággal többnyire a két tanítónő foglalkozott, évente, két évente egy-egy színdarabot, többnyire népszínművet tanultak be, adtak elő. Azután csaknem húsz évig a lelkész volt az egyetlen aktív értelmiségi a faluban, aki a szocializmusban csak a hitélettel foglalkozhatott.

Ebben az időben nemcsak gazdasági, hanem a falu szellemi elszegényedése is érezhető. Ritkák a családi, baráti, utcabeli együttlétek, beszélgetések. A múlt s vele együtt az öregek tudása is elveszítette értékét. A szókinccs satnyul, az idegen kifejezések egyre gyakoribbak a mindennapi beszédben. Ma a televízió és a számítógép hazahozza az „egész világot”. A televízió megjelenése előtt sokan olvastak, kölcsönözték egymásnak a könyveket, regényeket, amiket sokszor meg is beszéltek egymás közt. Most egy közkedvelt televíziós filmsorozat ideje alatt kiürül a falu. És ez az asszonyok beszélgetésének témája.

Közösségi tudatról abban az értelemben, hogy az egyén saját érdekeit alárendeli a közösség érdekeinek, nem csak Szucságon nem beszélhetünk. A faluban nagy volt mindig a széthúzás. Azt tartják, hogy a falubéliek eléggé irigyek egymásra, de a bajban szolidárisak, támogatják egymást, főleg temetéskor. A segítségnek hagyományos formája, a kaláka még létezik, elsősorban rokon és baráti körön belül, főleg építkezéskor. A régi fonó-, kukoricahántó-, tollutépő-, kapáló-kaszálókalákák a gazdasági-társadalmi változások miatt megszűntek.

Az utóbbi időben a lelkészválasztás osztotta meg tartósan a falut, de van, aki azért nem látogatja a közösségi napokat, mert a szervezőkkel szemben (akik a munkát végzik) van ellenérzésük. Egy ilyen kis közösségben (az elmélet szerint) kialakítható lenne egy újfajta közösségi tudat, de ehhez egy-két karizmatikus személy szükséges, aki a jó cél érdekében egységesen mozgósítani tudja a tenni akarókat. Mindezek ellenére szerencséje volt Szucságnak azzal, hogy a falu kulturális életével a kilencvenes évektől Mihály-Vitályos Edit foglalkozik, elsősorban a huszonöt éve működő Randevű Színhátszókörrel, az egyetlen intézménnyel, amely foglalkoztatja a falu fiatalágát, esetenként a gyermekeket is, és amely minden kulturális tevékenységet felvállal, a megmaradt kevés hagyomány ápolását is. A szomszédos falvakban, sőt még Magyarországon is vendégszereltek néhányszor. Az ők és néhány segítő

(akik között vannak ideköltözött értelmiségiek is) önzetlen munkájával valósulhat meg az évente megszervezett közösségi nap.

Bár 1950–2005 között 45 személy végzett egyetemet és főiskolát, azok, akiket értelmiségiként lehet meghatározni, Kolozsváron vagy a székelyföldi városokban telepedtek le, közülük többen később az országot is elhagyták.

Új szucságiak

■ Mára a helyzet teljesen megváltozott. 2015-ben felsőfokú végzettsége 20-22 személynek van. Soha ennyi és ilyen magasan képzett, sokféle képesítéssel rendelkező értelmiségi nem lakott a faluban. Van közöttük egyetemi adjunktus, történészdoktor és filológus kutató, nyelvész, újságíró-szerkesztő, televíziós szerkesztő, kommunikációs szakember, egyetemi végzettségű tanítónő, kertészmérnök, építészmérnök és egyéb műszaki végzettségű szakember. Itt lakik a kolozsvári opera igazgatója és a Tarisznyás zenekar több tagja. Többségük 2002-től költözött a faluba.

Néhány gondolat az új szucságiakról.

A két visszaköltöző szucsági és a lelkész kivételével mindannyian házat vettek, két család épített. F fiatal családokként jöttek, legtöbbjüknek a gyermekei is itt születtek, és általában tudatosan választották a falusi életet! A falu választásánál az olcsóbb ház és telek mellett fontos volt a város közelsége, az aszfaltos út, ugyanis mindenki a saját gépkocsijával közlekedik, viszi-hozza gyermekeit óvodába, iskolába. A szép környezet, a csend, tiszta levegő, biztonság mellett volt, akinek számított, hogy magyarok (is) laknak a faluban, és egy családnak az is, hogy református falu.

Mindannyian továbbra is a városban dolgoznak, ingáznak, mindenkinek két-két gyermeke van, és magyar iskolába (óvodába), illetve magyar tagozatra járnak (Református Kollégium, Unitárius Kollégium, Báthory, Zeneiskola). Az ingázás és az egész napos munkaidő, a gyermekekkel való foglalkozás miatt csak egy család kertészkedik, a többieknek inkább csak az (esetenként virágos) udvar gondozására futja. Kuttyája, macskája legtöbbjüknek van, de csak egy család méhészkedik, és egynek vannak nyulai. De van, aki méltányolja (különösen a gyermekekért), hogy sok énekesmadár van a gyümölcsösben, sündisznó, gyík, sikló és még sok más apró állat is előfordul. Hétféteken, vakációban sokat vannak a szabadban, többen kirándulni is szoktak. Bár az ingázás és az infrastruktúra (víz, gáz, szennyvízelvezetés) hiánya megnehezíti az életet, mindannyian szeretnek itt lakni, másoknak is ajánlották falunkat.

A beilleszkedéshez volt, aki maximálisan segítséget kapott, volt, aki nem, és volt, aki nem kért belőle. Ez függ az egyéntől, de attól is, hogy ki, melyik falurészre költözött. Hasonló a falu élete iránti érdeklődés, valamint az ebben való részvétel is. A szomszédjaikon kívül általában 2-3 ugyancsak kiköltözött családdal tartanak szorosabb kapcsolatot, de nem ismerik a kiköltözötteket sem. Ezen segíthetne, ha valaki közülük megszervezne egy hétfévi kis összefüggést egymás jobb megismerése érdekében. (Csaknem azonos életkorúak, még a gyermekeik is.) Ha kialakulna egy kis közösség, mely amellett, hogy a faluközösségre is jótékony hatást gyakorolhatna, egymásnak is segíthetnének. Közösségben élni jobb, mint magányosan.

A templomot mindenki látta, ünnepekkor néhányan istentiszteletre is elmennek, de a hitéletbe csak egy család kapcsolódott be, gyermekeik is ritkán járnak hitoktatásra (igaz, erre már az iskolában is van lehetőség).

Ha a falusiakat kérdezzük, mennyire épült be az új réteg a falu életébe, a válasz az, hogy semennyire. Pedig nem ilyen rossz a helyzet. A falu közösségi élete ebben az időben vett fordulatot, az I. Győrffy György Közösségi Napok 2007-es megszervezésével és a *Szucság hét évszázada* című monográfia bemutatásával. A 2008 elején

megalakult Zúgóberek Kulturális Egyesület minden évben megrendezi a Györffy György Napokat. Erre az eseményre, ha nem is nagy számban, de a faluból elszármazott családok is eljöttek. A jelenlevők megtapasztalhatták a helybeliek vendégszerezését: az asszonyok saját készítésű süteménnyel, a szervezők kávéval, üdítővel és jófajta szíverősítővel kínálták a résztvevőket és a meghívottakat. Délelőtt különféle színvonalas gyermekprogramok vannak, a délutáni rendezvény egy-egy szucsági származású vagy a faluban élt, példamutató ember munkásságáról szóló műsorból állt, melynek központját egy rövid, tudományos előadás képezte.

Az eddigi témák és előadók:

Györffy György – Szucság szülötte. Előadó: Bogdándi Zsolt történész;

Szigethy Miklós honvédezered. Előadó: Molnár Lehel levéltáros;

Kelemen Benjamin, az erdélyi (szucsági) mintagazda. Előadó: dr. Csetri Elek akadémikus, egyetemi tanár;

Szent István királyunk életműve Györffy György történetírásában. Előadó: dr. Egyed Ákos akadémikus, történész;

Földes Károly lelkipásztor küzdelmes munkássága és szucsági kötődései. Előadók: Vetési László lelkész, szórványmissziós előadó és Kozma-Vig Etelka;

Versényi György élete, néprajzkutatói munkássága és szülőfalujának emlékezete a költészetében. Előadók: dr. Hála József geológus, néprajzkutató és Antal Ildikó;

Ifjúsági találkozó (FIKE konferencia) Szucságon, 1946 nyarán. Előadó: Dávid Gyula író;

Dr. Györffy István néprajtudós munkássága. Előadó: dr. Pozsony Ferenc néprajzkutató;

Gróf Béldi Miklós ornitológus, szucsági tanárra emlékeztek Varga György tanártársra és tanítványai, Ujvári Samu, Cserei Rózsika. Ehhez kapcsolódott dr. Antal László *A Duna-delta madárvilága* című fotókiállítása.

Megemlékeztünk még *Fileki Sándorról*, a szucsági református egyház patrónusáról.

Kulturális eseményeink, rendezvényeink

■ Képzőművészeti kiállítás *Kiss Ernő* festőművész, szobrász, szucsági iskolaigazgató munkáiból, bemutatta Felházi Lenke; *F. Györffy Anna* grafikus munkáiból, bemutatta dr. Györffy Miklós; *Felházi Lenke* festőművész munkáiból, bemutatta Szép Gyula; valamint a *Zsoboki Nemzetközi Képzőművészeti és Fotótábor gyűjteményéből*. De a régi szucsági munkaeszközökből is rendeztek kiállítást – ezt dr. Tötszegi Tekla etnográfus mutatta be, valamint a szucsági kézimunkákból *Dédanyáink, nagyanyáink kezemunkája* címmel. A falut *A régi Szucság és szucságiak az elmúlt 150 évben* című fényképösszeállítással Antalné Szép Ildikó, a régi szucsági táncokat Antal Áron koreográfus mutatta be archív felvételekről a jelen lévő utódok nagy örömeire.

Minden alkalommal közreműködött a ma már 25 éves *Randevű Színhátszó Kör*, a *Tarisznyás Zenekar* (Bárdos Réka, Bardócz Sándor, Szép Gyula, Kostyák Alpár). Többször felléptek a *Kolozsvári Magyar Opera* művészei, a győri *Rába Néptáncegyüttes* és a *szucsági hagyományőrzők*.

Klasszikus zenét hallgattunk a *Szép testvérek* (Bálint és András), az *Oláh testvérek* (Boglárka, Márton és Gábor) és *Tamás Endre* előadásában. *Felházi Lenke* énekművész Kodály Zoltán népdalfeldolgozásaiból adott elő.

Verses összeállításra került sor *Versényi György* és *Földes Károly* a faluban és a faluról írt műveiből. Könyvbemutatót tartottunk *Szabó Csaba köziróval*, filmvetítés volt a szucsági színházsról. Portréfilm bemutatásával emlékeztünk *Fodor Sándor Nettí* híres cigányprímásra. Fellépett a kolozsvári *Kalapos Jazz Band*, valamint *Lázár Rudolf* és barátainak dzsesszzenekara. Vendégszerezelt a *Transylmania* együttes,

a *Szomszédnéni Produkciós Iroda*, *Ördögtérge Néptáncgyűttes*, *Tokos Zenekar*. Több alkalommal is a *Randevú Színhátszóró Kör* előadása és szucsági bál zárta az estét.

Rendezvényeinken részt vettek még: Fülemile Ágnes és Balogh Balázs, az MTA néprajzkutatói, Benkő Samu történész, Széman Péter, az EMKE elnöke, Guttman Mihály, az erdélyi magyar kórusmozgalom kiemelkedő egyénisége, Tóth Gábor történész.

Györffy György halálának 10. évfordulóján felavattuk a református templomkertben emelt emlékművet, melynek plakettjét Kolozsi Tibor szobrászművész készítette. Felállítását Szép Gyula, a Magyar Tudományos Akadémia, az Erdélyi Szövetség, a Györffy család, a Zúgóberek Kulturális Egyesület és a református egyház támogatta.

Elkészült a falu színvonalas honlapja, a www.szucsag.ro is.

A fentiek megvalósítása pár lelkes helyi szervező és többek segítőkész áldozatos munkájának gyümölcse, köztük több beköltözötté is. Közülük van, aki az első Györffy Napoktól kezdve részt vesz a kulturális munkában, többen tagjai a Zúgóberek Kulturális Egyesületnek, és végzik a rájuk osztott munkát, és van, aki a Szucság honlapot szerkeszti. Van, aki csak tud róla, de többen olvasták is a faluról az utóbbi években megjelent két könyvet, sőt egyikük szerkesztette is. A Györffy Napokon, elentétben sok falubelivel, van aki mindeniken, legtöbben legalább párszor részt vettek. Az egyéb eseményeken (anyák napja, szüreti bál, farsangi bál, szavalóverseny, *Randevú-előadás*) már csak kevesen.

Tehát semmiképpen nem mondható, hogy nincs beilleszkedési szándék, inkább az a baj, hogy a falu ezt nem tartja annak. Míg a közösségi napot sokan a legnívósabb eseménynek tartják, idegen látogatója is van, a gyülekezeti terem mindig megtelik, mások kifogásolják a sok „tudományt” – pedig elmondásuk szerint a falusiak elvárása a faluban élő értelmiségiek iránt a falu felemelése, a közösség formálása lenne.

■ FELHASZNÁLT IRODALOM

Antalné Szép Ildikó – Bán Mária: *Szucság hét évszázada*. Kvár, 2007.

Berde Béla: *A Kolozs megyei Szucság község története*. Bp., 1914.

Kabos Emma: *Szucsák és népe*. In: Erdély népei. Erdélyi Néprajzi Melléklet, 1900.

Kabós Ferenc naplója. *Szucsák*. Kolozsvár, 1834. OSZK kéziratár. Okt. Hung. 1420.

Versényi György: *Egy érdekes eltűnés*. (Kabós Ferencről.) In: Egyetértés, 1905.

■ Függelék

Három válasz a 2015. őszi, szucsági kérdőívre

I.

a. *Neme, életkora*: nő 34 éves

b. *Végzettsége, foglalkozása*: felsőfokú/tanító

c. *Családi állapot*: házas

d. *Gyermekek száma*: 2

e. *Hova járnak óvodába, iskolába?* Kolozsvárra, zeneiskolába magyar tagozatra

f. *Mivel közlekednek?* – autó

II.

a. *Mikor költöztek Szucságba? Honnan?* 2003 – Kolozsvárról

b. *Miért ide? (pl. magyarok is élnek itt, református falu, visszaköltözött, olcsó telek, jó levegő, aszfaltos út, közösségbe való bekerülés stb.):* Jutányos áron itt kaptunk házat, családi kapcsolatok révén.

c. *Akarták-e, sikerült-e a beilleszkedés? (a faluközösségbe, a református közösségbe, csak a szomszédság szintjén stb.)* Számon tartanak a faluban, tudnak

rólunk, ismernek. Jó barátok is vannak, de nagyobbbrészt ők is jövevények, és a mi korosztályunk. Szomszédsággal jól vagyunk, segítőkészek, kedvesek.

d. *Hány családdal tart kapcsolatot a faluban? (alkalmi, baráti):* 7

e. *A falu részéről kaptak-e segítséget a beilleszkedéshez? (lelkész, presbiter, kultúr-munkás, szomszéd stb.):* Többnyire a szomszédságtól.

f. *Hívták-e a falu különböző eseményeire?* Igen, sokon részt is vettünk.

III.

a. *Érdekl-e a falu élete?* Igen.

b. *Hallott-e az alábbi eseményekről, részt vett-e valamelyiken, mióta, hányszor? anyák napja:* Igen, 2

szüreti bál, farsangi bál: Igen, 1

Györffy György Napok (a falu magyar közösségének 2007-től évenként megszer-vezett ünnepe találkozásai): Igen, talán egy vagy kettő kivételével mindegyiken ott voltunk.

a Randevű Színjátszó Kör előadásai: Igen.

c. *Tud-e a faluról megjelent monográfiáról (2007) és a Szucság és a Györffy család c. könyvecskéről (2015)?* – Igen.

d. *Látta-e a református templomot, a Györffy emlékművet? Mutatta-e ide látogató ismerőseinek?* – Igen, láttam, de nem mutattam.

e. *Támogatott-e valamilyen eseményt? (ünnepe, temetés, kalács) munkával, pénzzel, süteménnyel, itallal):* – Igen.

IV.

Válta-e a falura való költözéshez fűzött reményei, elképzelései?

a. *Kihasználja-e a falusi élet adta lehetőségeket? Pl. kertészkedés, gyümölcsster-mesztés (csak szép udvar), állattartás (csak kutya, macska), méhészkedés, kirándulás a környéken, baráti, családi események a szabadban (flekkenezés, szalonnasütés) stb.:* A nagy udvart, kertet legjobban a gyermekeink szeretik, gyümölcsfákat/bokrokat minden évben ültetünk, kutyán, macskán s egereken kívül vannak madaraink, süni, kerti sikló s millió egyéb csúszó-mászó, röpködő, kisebb-nagyobb élőlények. Egyik ked-vencem a sárgarigó. Kihhasználjuk a csendet és a nyugalmat, a természetes, beton-mentes környezetet, az emberi/szomszédi kapcsolatok nemes egyszerűségét és ked-vességét. Örülünk, hogy barátaink szívesen jönnek hozzánk, mert itt jó, van tér és le-vegő, színek és hangok tumultusa... de ez mégsem zaj, nem stresszel, hanem nyugtat és feltölt. Nem paradicsomi a helyzet, sok a hiányosság (víz, gáz, kanalizálás, jó képvisolet), sok a munka a házban és a ház körül, de akkor is jó.

I.

a. *Neme, életkora:* férfi, 38 év

b. *Végzettsége, foglalkozása:* a történettudományok doktora, kutató, kéziratáros

c. *Családi állapot:* nős

d. *Gyermekek száma:* 2

e. *Hova járnak óvodába, iskolába?* Báthory István líceum

f. *Mivel közlekednek?* – autóval

II.

a. *Mikor költöztek Szucságba? Honnan?* 2005 – Kolozsvár.

b. *Miért ide?* a városhoz közel van, magyar falu (volt), szép fekvésű.

c. *Akarták-e, sikerült-e a beilleszkedés?* Igen.

d. *Hány családdal tart kapcsolatot a faluban?* kb. 4

e. *A falu részéről kaptak-e segítséget a beilleszkedéshez?* Kevés kivétellel, mindenki segített

f. *Hívták-e a falu különböző eseményeire?* Igen.

III.

a. *Érdekli-e a falu élete?* Igen.

b. *Hallott-e az alábbi eseményekről, részt vett valamelyiken, mióta, hányszor? anyák napja:* Igen, nem vettem részt.

szüreti bál, farsangi bál: Igen, egyszer voltam.

Györffy György Napok: Igen, szinte mindig.

a Randevű Színhátszínház előadásai: Talán egyszer-kétszer.

c. *Tud-e a faluról megjelent monográfiáról és a Szucság és a Györffy család c. könyvecskéről?* Tudok.

d. *Látta-e a református templomot, a Györffy emlékművet? Mutatta-e ide látogató ismerőseinek?* Igen.

e. *Támogatott-e valamilyen eseményt?* (ünnepek, temetés, kalács; munkával, pénzzel, süteménnyel, itallal) Igen.

IV.

Valóra váltak-e a falura való költözéshez fűzött reményei, elképzelései? Nagyrészt igen.

a. *Kihasználja-e a falusi élet adta lehetőségeket?* Igen, nyulaim is vannak, méhek viszont nincsenek.

I.

a. *Neme, életkora:* férfi, 63

b. *Végzettsége, foglalkozása:* tanár, operaigazgató

c. *Családi állapot:* házas

d. *Gyermekek száma:* 2

e. *Hova járnak óvodába, iskolába?* Az egyik dolgozik, a másik a Zeneakadémián tanul magyarul és románul (tannyelv?).

f. *Mivel közlekednek?* Személyautóval.

II.

a. *Mikor költöztek Szucságba? Honnan?* 2014 decembertől, Kolozsvárról.

b. *Miért ide?* Visszaköltöztünk, mivel jobb a környezet.

c. *Akartak-e, sikerült-e a beilleszkedés?* Adott volt, mivel itt nevelkedtem. Nem állok mindennapi szinten kapcsolatban a falubéliekkel, viszont jól ismerjük egymást.

d. *Hány családdal tart kapcsolatot a faluban?* Közeli kapcsolat kb. 10, alkalmi 30 családdal.

e. *A falu részéről kaptak-e segítséget a beilleszkedéshez?* Nem volt rá szükség

f. *Hívták-e a falu különböző eseményeire?* Igen.

III.

a. *Érdekli-e a falu élete?* Igen.

b. *Hallott-e az alábbi eseményekről, részt vett valamelyiken, mióta, hányszor? anyák napja:* Nem.

szüreti bál, farsangi bál: Igen, a legutóbbi szüreti bálon.

Györfy György Napok: Igen, minden alkalommal.

a Randevú Színhátszó Kör előadásai: Igen, időnként.

c. Tud-e a faluról megjelent monográfiáról és a Szucság és a Györfy család c. könyvecskéről? Igen.

d. Láttá-e a református templomot, a Györfy-empléknűvet. Mutatta-e ide látogató ismerőseinek? Igen.

e. Támogatott-e valamilyen eseményt? Igen.

IV.

Valóra váltak-e a falura való költözéshez fűzött reményei, elképzelései? Igen, abban az értelemben, hogy jobban érzem magam, mint a városban.

a. Kihasználja-e a falusi élet adta lehetőségeket? Részben már igen, részben a jövőben fogom kihasználni (pl. kerti munka).

a. Mitől másabb itt az élete, mint városon? Mert falu.

b. Mit hiányol a falusi, szucsági életből? A vízhálózatot, sivár a közösségi élet.

c. Ajánlotta, ajánlaná-e másnak is Szucságot? Igen, ajánlom.

